

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Našim naročnikom!

Današnji list poslali smo vsim dosedanjim naročnikom. Uljudno prosimo vse, kateri se še niso na novo naročili, naj blagovoljno to kmalo storé. Kdor ne misli naročnik ostati, naj na list zapiše, *se ne sprejme* in svoje ime pristavi, ter tako list nazaj pošlje, brez da bi novo poštnino plačeval. Na časopise je vselej in povsod predplača v navadi.

Upravništvo.

Novo leto — stare skrbi.

Običaj je lep, voščiti veselo novo leto! Tudi mi bi radi vsem svojim prijateljem, osobito našim Dolenjcem voščili veselo novo leto. Ali kaj pomaga, če še tako glasno zakličemo: srečno novo leto, če še tako debelo zapišemo: **veselo novo leto**, ko vendar le ni, ko vendar le ne bo. Res, da zaupamo v Boga, res, da nočemo obupati nad božjo previdnostjo, da nočemo prečno gledati v prihodnost, ki je le Enemu znana; vendar moramo hladno računati z djanskimi razmerami,

vendar moramo mirno v poštev vzeti okoliščine, žalostne okoliščine v kakoršnih smo. Ne radi se spominjamo — ker je to v pričetku novega leta primerno — prejšnjih boljših let. Bilo je namreč več let, ki so se na Dolenjskem in v vinskih krajih slovenskih sploh dosta veselejše pričenjale, nego l. 1890. Nekaj dni pred novim letom ali po novem letu prodal je dolenjski ali slovenski kmet in vinogradnik svoje vino, za katero je potegnil večkrat tisočake, gotovo pa stotake. Bili so zimski prazniki za njega sploh prijetni. Zaklal je prešiča ali zadnjo ovco; kupil si še govedine, dober kos volanskega mesa, kar vse je s sladko potičico vred zaužival in zalival s žlahtno vinsko kapljico po hramih, kamor je povabil še svoje prijatelje. Bili so časi, — in temu ni še več kakor 10 let —, ko je največji vinograd na Dolenjskem dal za 8000 gld. vina, ko je bilo še več navadnih kmetov, ki so nekaj stotakov za vino potegnili. Pa bili so takrat naši ljudje skoro da preveč lehkomišljeni ali preveč gostoljubni. Prijatelja in znanca je naš kmet skoro s silo pridržaval v hramu, da mu je pomagal vince srkati. Ali zdaj, ko nima naš kmet tako dobrega vina

PODLISTEK.

Slovenske posojilnice.*)

Spisal J. L. v K.

„Vsaka slovenska posojilnica je naredna trdnava.“ Zadruga.

Njih korist.

Slovenski domoljubi so osnovali svojemu narodu v korist že mnogo naprav. Najprvo so stopili s časniki in knjigami slovenskimi na dan. Potlej so osnovali razna narodna društva, ki so pospeševala izobraževanje v slovenskem duhu in jeziku in se potegovala za slovenske pravice. Šli so na to korak dalje in vpeljali, kjer koli jim je bilo dovoljeno in mogoče, slovenski jezik v šole, v urade in javno življenje. Posebno veliko zaslug so si pridobili slovenski domoljubi z ustanov-

ljenjem slovenskih denarnih zavodov — slovenskih posojilnic.

Na posodo so jemali ljudje že od nekdaj. Človeku je zmanjkovalo denarja, potrebe so bile nujne, plačati je bilo treba to ali ono; iskal je torej posojila pri dobrih ljudeh, ki so imeli kaj prihranjenih novcev. Dobri prijatelji, znanci in sorodniki posodili so v prejšnjih dobrih časih glavnico in še obresti za njo niso terjali ali — katoliška cerkev jih je naravnost prepovedala. Toda, ker so judje in drugi po denarju hrepeneči jeli jemati obresti — je prišlo to sploh v navado — a časi so se premenili tako, da obresti sedaj celo zapoved krščanske ljubezni ne more odpraviti.

Slovinci so jemali v starih časih na posodo pri svojih sosedih ali iskali pri premožnejših meščanih in trgovcih v bližnjih mestih in trgih. Iz hranilnic niso jemali; vsaj jih tudi ni bilo. Na Slovenskem je menda kranjska hranilnica v Ljubljani, ki obstoji že blizo 70 let, najstarejša. Z

*) Z ozirom na vedno slabše denarne razmere po Dolenjskem in po Slovenskem sploh bode primerno, da se začnemo v nova in temeljito razgovarjati o teh prekornih denarnih zadevah.

več, zdaj ko ga nima več tako obilo, in ko še tega prodati ne more — nastopili so drugi časi. Veliko vinogradov je snedla trtna uš — vse ostale pa poškoduje leto za letom strupena rosa. Vinograd, ki je pred 10 leti rodil za 800 gld. vina, ga je letos morebiti le še za 8 gld. dal. — Strupena rosa, ki je lani julija nastopila, utegne l. 1890 že z junijem se pokazati. Namesto, da bi se torej srečnega novega leta nadjati smeli, moramo le večjo nesrečo pričakovati.

Kakor pa moramo sovražniku z orožjem neustrašeno nasproti iti, tako se moramo zoper nesrečo, kolikor je mogoče naprej zavarovati. Res da zoper trtne uši in strupene rose ni zavarovalnice, ali nekaj se vendar dá storiti zoper to nadlogo. Le rok ne smemo križem držati. Kdor nima v vinogradu več trt, ta naj si kupi ameriških trsov. Kdor nima denarja, naj jih prosi za brezplačno podaritev. Kdor noče, da mu rosa ne škoduje, ta naj z vitrijolom pravočasno škropi. Kdor ne more vitrijola kupiti, ta naj ga prosi v dar. Posamezniki naj vlagajo prošnje pri občinah in kmetijskih družbah ali pri okrajnih glavarstvih. Občine in kmetijske družbe pa naj vlagajo prošnje za podporo pri deželnemu odboru, pri deželni vladi in ministerstvu, pri hranilnicah in bogatinah. Treba je pač večjo delavnost razvijati, ne samo posameznikom, ampak tudi vsem zastopnikom društev in občin. Ali od samih prošenj in beračij ne smemo pričakovati odvrnitve nesreče. Sami moramo večjo delavnost razvijati. Treba bode pomnožiti delavno našo moč — sami bodemo morali bolj svoje moči porabiti pri obdelavanji svojega vinograda, svojega polja, svoje njive!

Poleg delavnosti pa priporočujemo še večjo varčnost! Vse potrate v jedi, pijači in v obleki treba se bode skrbno ogibati. Le na ta način

bode mogoče, da ne bode treba delati novih dolgov, ki so slehernemu največja poguba. Le na ta način bode mogoče obdržati se na podedovanem koščku zemlje in spati pod lastno streho; le na ta način bode mogoče zmanjšati nesrečo, ki nas skorj gotovo tudi v novem letu čaka. Zato ne moremo z drugimi besedami našim Dolenjcem in drugim Slovencem voščiti kolikor toliko veselega novega leta nego s temi: Poprimite se nove delavnosti in nove varčnosti!

Gospodarske stvari.

Molža.

Na mlečnost krav vpljiva v veliki meri molža. Res, da je mlečnost zavisna pred vsem od plemena, od posebne lastnosti živalske, od krmljenja in oskrbovanja itd. Ali vendar se ne dá tajiti, da je kravja mlečnost zavisna tudi od tega, kako in kedaj molzemo. Znano je, da spridimo časih kravo le s tem, da jo neprimerno in slabo molzemo. In ali ni malomarna molža večkrat kriva, da zgube krave svojo mlečnost? — Ker nam je iskati v večji in boljši mlečnosti več dohodka od govedoreje, treba, da se gospodarji malo bolj pobrigajo za molžo ter gledajo, da jim dekle to delo prav opravljajo.

Pri nas molzejo dekleta navadno na ta način, da nategujejo s palcem in kazalcem sesca, iz katerih tegadel mleko odteka. Taka molža pa je neprimerna ter večkrat vzrok raznim boleznim na vimenu. Kravje vime s sesci vred zadobi večkrat vsled take molže grdo, podolgasto obliko. Pa tudi vime čisto izmlesti je težje na ta način. Veliko bolj primerna je molža, kakoršna je v Švici in drugih krajih v navadi, koder je mlekarstvo vsakdanji kruh. Tamkaj molzejo na ta način: Sesca

vestanovitvijo velikih hranilnic, kakoršne so v Ljubljani, Gradcu, Celovci, Trstu, Gorici, Mariboru itd., koristilo se je prvotno tudi Slovencem nekoliko, ker je tudi njim bila dšna prilika, da so vlagali v shrambo in na obresti svoje prihranjene novce. Dobivali so pa tudi na svoja posetva posojila, kar jih je pripravilo večkrat iz denarne zadrege, če tudi so z vknjiženim (intabuliranim) zneskom njih gruntni precej zgubili na svoji prvotni vrednosti.

Do leta 1870 imeli smo Slovenci denarne zavode, hranilnice, le v večjih mestih, kjer se je naselilo veliko tujcev in potujočilo veliko domačinov. Te hranilnice bile so le v tujih rokah, njih upravitelji niso bili prijazni Slovencem in pisali in uradovali so le v nemškem ali laškem jeziku. Kedar so bile kakošne volitve, nagibali so voditelji teh denarstvenih zavodov od njih odvisne volilce na svojo stran, ker so jim lepo ali grdo

namignili, da so zgubili z zadolževanjem precej svoje svobode.

Slovenska zavednost je pri slovenskih domoljubih v letih 1870 — 1880 vedno krepkejša postajala. Rastlo ni le število onih domoljubov, ki so pomagali z ustmeno in pismeno besedo narodu, ampak oglašali so se tudi taki možje, kateri so hoteli v denarnih zadevah kmetškemu ljudstvu pomagati. Opazili so, da kmet slovenski gnetao hira. Nalagali so namreč država, dežela, okraj in občina kmetu vedno večje davke, katere je le težko zmagoval. Pokazale so se še druge potrebščine. Dočim se je v starih časih večinoma doma pridelal hrano in obleko, začel je po novih običajih obleko kupovati si v prodajalnicah in segel še po novodobni hrani, po kavi, sladkorju itd. Poleg teh stroškov prišli so izdatki za šolo, knjige, zavarovanje in Bog ve kaj še. Pridelke svoje je pa le težko v denar spravljaj. Cena blagu, doma

primejo s celo roko (s pestjo) ter molzejo s tem, da sesca s prsti na lahko pritiskajo ter tako potegujejo, da izteka mleko. S tako molžo se varujejo raznih boleznih na vimenu ter pospešujejo kravjo mlečnost. Na ta način je tudi laže vime do čistega izmlesti.

Taki molži se bo treba tudi pri nas privaditi. Dasiravno se zazdi na prvi videz malo težavneja, jo je vendar lahko priučiti vsaki kravji dekli in sicer na sledeči način:

Mlesti mora dekla navskriž takó, da prijema s celo roko desni sesec spredaj in levi sesec zadek vimena in obratno. Na to dvigne roke proti vimenu, katerega malo navzgor potisne. Ta hip, ko držita palec in kazalec gornji konec sesca, iztisne z ostalimi prsti mleko iz sesca. S tem da vime navzgor potisne, izceja se mleko iz vimena v sesca. Z iztiskanjem sescev pa se odteka v podstavljeno golido. Kedar je vime zelo polno, ni treba potiskati vimena navzgor temu, da zadostuje iztiskanje sescev na ta način, da sklepamo polagoma pest, med tem ko sta palec in kazalec sprijeta na gornjem koncu sesca. Če opazujemo sesno tele, vidimo, da se ono ravno na ta način pomaga pri sesanju. Navskriž mlesti je tudi sicer najbolj priporočati, če hočemo čisto mlesti ter s tem pospeševati kravjo mlečnost.

Pri molzi gledati je nadalje na največjo snago. Pred molžo treba vime umivati ter ga sploh varovati pred raznimi boleznimi. Večkrat nastanejo bolezni na vimenu zategadel, ker smo vime zane-marili. Vsled boleznih na vimenu pa gré potem tudi mlečnost v nič.

Od kravjih dekel zahtevati je najstrožje, da vime vsakokrat čisto izmolzejo. Zadnje mleko je najbolj mastno. O tem se lahko vsak prepriča. Mlesti je pa sicer vedno ob določenem času. Na

dan po trikrat mlesti je najbolj priporočljivo, da dobimo več in boljšega mleka.

Vse to spričujejo skušnje, po katerih se lahko brez vsake skrbi ravnamo, če hočemo dobivati več dohodka od molznih krav.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Na Slovenskem ni posebnih novic. Novo leto, ki se je pričelo, bode z vsem nadaljevalo z razmerami, kakoršne so bile v preteklem letu. Slovenci se bodo morali tudi v novem letu bojevati z materijelnimi skrbmi, t. j. s skrbmi za vsakdanji kruh; pa tudi za svoje narodnostne pravice, za slovenski jezik v šolah in v uradnih morali se bodo še večkrat v boj podati. Slavna dunajska vlada sicer na posamezne pritožbe pripozna, da se v naših šolah ne sme drug jezik rabiti, nego materinski; vendar splošnega ukaza za vse šole neče izdati. Zavaljo tega imamo do zdaj le Slovenci na Kranjskem slovenske šole, koroški in štajerski Slovenci pa bolj nemške, kakor slovenske. Uradujejo pa tudi na Kranjskem le nekoliko po slovensko; večinoma rabijo razne gosposke le nemški jezik. To sklepamo iz priobčenih nemških razglasov v našem nemškem uradnem listu.

Vesela znamenja o probujeni narodni zavesti so vendar opaziti tu in tam ob meji slovenski. V vrlem koroškem listu „Miru“ večkrat z veseljem beremo, kako se koroško ljudstvo samo poteguje za slovenske šole, kako snuje posojilnice in druga društva.

V Istri se Hrvati sem ter tje krepko oglašajo; v Pazinu so bili ne davno zmagali pri volitvah v občinski odbor.

pridelanemu, je padala od leta do leta. Žito, vino že zdavna nima prave cene, in v novešem času pala je še goveji živini cena tako, da je groza. Take in enake okoliščine so primorale kmeta, da je na posodo iskal in vzel denarja, kjerkoli in kakoršnimi koli pogoji ga je dobil. Iskal in dobil ga je pri nemških hranilnicah ali pa pri oderuhih; malokdaj ga je dobil pri dobrem krščanskem bratu, sosedu ali prijatelju. Ako ga je vzel iz hranilnice, moral ja vselej notar ali odvetnik posredovati. Ta pomoč bila je draga. Hranilnice so dajale posojila samo na vknjiženje na gruntne bukve. To je tudi veliko stalo. Ako je n. pr. kmet le kacij 100 gold. vzel iz hranilnice, narastli so morebiti ti stroški do 40 gold. Kmetu se je odštel le kacij 60 gold., a grunt njegov je dobil madež in škodo za 100 gold. In kedar hoče kmet, da se mu ta madež izbriše iz gruntnih knjig, ima zopet nove stroške. Vse te neprijetne okoliščine

so opazovali in opazujejo domoljubi še dandanašnji in se trudijo, da bi jim v okom prišli.

Da bi ljudje toraj na posodo ne jemali, tega odpraviti ni mogoče. Treba je samo na to gledati, da dobé le takrat, kedar so v resnični stiski, in da pri izposojilih ne plačajo velikih obresti in nimajo velikih stroškov. Kako veliki stroški so pri izposojilih iz hranilnic, to smo ravnokar videli. Še bolj pa stiskajo oderuhi. Ti zahtevajo od kmeta silno velike obresti, ki znašajo 10, 20, 30, 40 in več odstotkov. Razen obresti terjajo ti oderuhi še raznih darov za „dobroto“. Seveda postava ne dovoljuje tako visokih obresti; ali 10 odstotne obresti se pa vendar prav pogosto še vknjižijo v gruntne bukve. Vse te za kmeta nepovoljne okoliščine so napotile slovenske domoljube, da so ustanovili slovenske posojilnice, o katerih hočemo kaj več povedati, in sicer najprvo njih korist razložiti.

(Dalje prihodnjič.)

Posebno zanimiv je bil **državni zbor** pred Božičem. Liberalni Nemci so bili ostro zgrabili ministerskega predsednika Taaffe-ja, češ da hoče sedanjo ustavo (poglavitne postavbe) preurediti, Čehom stare postavbe dati, v kronanje našega cesarja za češkega kralja privoliti. Nemce pa sploh okrajšati. Ker je vse to prazno kričanje, ker se Nemcem druga krivica ne godi nego ta, da ne morejo Slovanov več na steno pritiskati; je vlada kar mirno odgovorila in izjavila, da obstoječe ustave ne bode predružačila, če ravno pripozna stare pravice Čehov, marveč se skušala ozirati na opravičene želje vseh narodov. Z odgovorom vlada ni vstregla nobenemu, kar je naravno; kjer dve nasprotni stranki preveč zatevate, nobena nič ne dobi. Vsaj tudi manjši narodi še svojih drobtinice dobili niso. Liberalci in njih prijatelji bi bili radi odrekli vladi pobiranje davkov za prve mesece tega leta; toda večina je potegnila ž njo in dovolila začasno državni proračun.

Znamenito za nas Dolenjce, katerim strupena rosa že dve leti škodo dela, je še to, da se bode izdala postava, po kateri se bode bakreni vitrijol za škropljenje trt brez colnine. Za preozitev dolenjskih cest, n. pr. nad Kapiteljnom pri Novem mestu, so tudi letos v državni proračun nekatere svote postavljene.

Na **Dunaji** in po drugih mestih Evrope je zdaj kužna bolezen, katero imenujejo hripa ali kihavko. Ni nevarna, če se ne ponovi, a vendar sitna, ker je zelo taka, kakor mrzlica. Nekaj dni traja, človeka oslabi, a se potem kmalu zopet ozdravi; včasih pa tudi v nekako pljučnico preide.

Na **Dunaju** je umrl nadškof in kardinal Ganglbauer.

V **Pešti** se maje stol ministerskemu predsedniku **Tisi**. Tudi je slišati o veliki popačenosti med ljudstvom.

V **Zagrebu** je zmagala pri mestnih volitvah narodna stranka, ki ima v zboru 21 glasov, dočim si je vladna-madžarska stranka z veliko srečo priborila le 18 sedežev.

Presvitli **cesar** je prebil božične praznike v prijaznem gradu Miramar pri Trstu, v družbi presv. cesarice in nadvojvodine Marije Valerije; ogledal si je tudi oddelek našega vojnega brodovja, kateri je zasidran pri sv. Roku pri Trstu, pri tej priliki se je naš cesar jako pohvalno izrekel o naši mornarici.

Kaj je novega po širokem svetu?

Iz **Nemčije** se čujejo pritožbe o veliki revščini med prostim ljudstvom, med rokodelci in delavci. Vedno oboroževanje in bojazen pred Francozi pojé na Nemškem velikanske svote.

Med **Srbijo** in Avstrijo so bolj napete razmere; Srbija se hoče nekako bolj na svoje noge postaviti, dočim je bila do zdaj n. pr. v zadevi prodaje soli odvisna od neke avstrijske družbe.

Anglija in **Portugalsko** sta si radi afriških razmer nekaj navskriž.

Razmere med **Italijo** in **Francijo** se utegnejo kmalu na boljšo t. j. prijateljsko stran obrniti. Na Laškem in Francoskem so pričeli vsi listi brez izjeme strank pisati za prijateljstvo sorodnih narodov. V Laškem državnem zboru je pri obravnavi o colnini med tema državama sam ministerski predsednik pripoznal potrebo prijateljskih razmer s Francijo.

Na **Ruskem** bodo zopet jako veliko svoto denarja namreč 80 milijonov rubljev (rubelj 1 gld. 60 kr.) žrtvovali za zboljšanje armade. Naročiti nameravajo tri milijone novih pušk in 150 milijonov patronov; pozornost obračajo tudi na brodovje v črnem morju, katero bode tudi velikanske svote potrebovalo. Povsod toraj le denar za armado, nikdo pa ne vpraša od kod bode že tako preveč vpreženi davkoplačevalec jemal!

Piše se nam:

Iz krške okolice. — Nismo letos veliko vina pridelali, a spečali ga bomo vendar kmalu. Ker je bilo meseca decembra ugodno vreme, prišli so ga Gorenjci še dokaj iskat. Nekoliko so segali po njem zavoljo tega, ker niso hoteli hoditi na Hrvaško, kjer so se našim avstrijskim tovarnikom delale sitnosti, ker so imeli po naše in ne po ogersko cementirano posodo; nekoliko imajo pa Kranjci v obče rajše dolenjsko vino, nego hrvaško; kajti dobro vedó, da si človek po leti bolje okreпча in ložej žejo ugasi z našim Dolenjcem nego s Hrvatom, kateremu tudi ni vselej zaupati, ali je ali ni rasel na trsu. Če bode vsako leto manj vina, kar Bog ne daj, iskali bodo našo kapljico še tisti zabavljivci, katerim je bil pred par leti tako kisel naš „cviček“. A tem, ki bodo morali z nami vred piti drago tuje vino, bode se v kratkem tako godilo kakor lisici, ki je le zavoljo tega grozdju zabavljala, ker ga na visokem trsu doseči ni mogla.

Iz Ljubljane. (Redka osemdesetletnica.) Naj cenjeni čitatelji „Dolenjskih Novic“ ne pričakujejo, da bodo iz bele Ljubljane zvedeli iz tega dopisa imenitne politiške novice, ali da jim bodem morda poročal o važnih državnih in deželnih razmerah ali vsaj o mestnih zadevah naše ljubljene prestolnice. Nikakor ne. O mestu ljubljanskem bi se dalo marsikaj hvalevrednega povedati, n. pr. o skoro dokončanem vodovodu, o naglem napredovanju mestne hranilnice, o mnogih dobro urejenih ljudomilih zavodih, o pobožnem življenju Ljubljancov itd. Grajati bi se pa le to moglo, da slo-

venščina v društveno in osobno življenje in v urade le počasi prodira; vendar o teh in enakih mestnih zadevah nismo namenili govoriti. Hočemo le marveč poudarjati važnost družinskega življenja za mestni in deželni blagor. Dobro urejene družine so prva podlaga za to. Ljubljana ima morebiti še precej družin, ki se z vzglednim življenjem ponašajo. Družine se zlasti o velikih praznikih zbirajo okoli domačega ognjišča. Častite čitatelje bi radi v duhu peljali v društvo rodbine, ki se je o letošnjem Božiču zbrala v meščanski hiši bele Ljubljane, v ulici, ki pelje naravnost na dolenjsko cesto.

V hiši, kjer je doma staro slovensko, meščansko in krščansko življenje, kjer se poleg drugih slovenskih listov beró tudi „Dol. Novice“, tukaj je na sv. Štefana dan praznoval v krogu svojih ljubih hišni posestnik g. Štefan Žužek že osemdeseti godovni dan pri čvrstem zdravju. To bi sicer ne bilo še nič tako redkega, ako ne bi bilo s to navadno rodbinsko svečanostjo še drugo veselje združeno. H godu ni mu sreče vošila samo zdrava zakonska tovaršica, ampak došli so k njemu tudi vsi otroci — osem na število — vsi pri življenju in zdravi, vsi preskrbljeni; med njimi petero sinov, ki so vsi uradniki. Došlo je pa tudi veliko unukov in unukinj in obilo sorodnikov, prijateljev in znancev. Veliko srečo te rodbinske zveze je občutila družba najbližnjih sorodnikov, ki so bili vsi prepričanja, da je ona sad zvestega izpolnivanja četrte božje zapovedi.

Domače vesti.

(Kapucin) č. g. Eduard Bervar je premeščen iz Gorice v Krško.

(Učiteljica) v Štrekljovci pri Semiču postala je gospodična Angelika Divjak, učiteljska pripravnica.

(Za deželne zdravnike) je deželni odbor imenoval vse sedanje okrajne zdravnike in ranocelnike. Kljub temu se še vse jedno čuti pomankanje zdravnikov po deželi.

(Za dijake) kranjske je do 10. januarja 53 ustanov razpisanih.

(1000 gld.) je daroval dobrotnik, ki noče imenovan biti za siromake postojinskega okraja.

(Gosp. Vilj. Pfeifer) v Krškem, blagi naš državni in deželni poslanec, bil je meseca decembra nekoliko bolehen, da ni mogel iti na Dunaj v državni zbor, a zdaj se mu zdravje vrača, hvala Bogu!

(Kmetijska podružnica v Novem Mestu) ima svoj letni občni zbor v torek dné 7. januarja t. l. ob 2. uri popoldne v dvorani mestne hiše v Novem Mestu z nasled-

njim vzporedom; 1. Poročila o delovanju, 2. volitev podružničnega načelnika, 3. predlogi in nasveti posameznih družabnikov. Odbor. — [Opazka.] Ker so na dnevnem redu zelo važni predmeti in je po pravilih za sklepčnost zbora treba, da je navzočih najmanj jedna tretjina vseh podružničnih udov, prosijo se vsi p. n. družabniki se gotovo zborovanja udeležiti.

(„Dolenjsko pevsko društvo“) je imelo dné 20. decembra 1889 svoj občni shod, kojega so se udeležili članovi v obilem številu. Po pozdravu in govoru predsednika so poročali tajnik, blagajnik in arhivar v odborovem delovanju in stanju društva v pr. l., katero je bilo jako živahno in ugodno, kar se bo bolj nadrobno razvidlo iz tiskanega poročila, ki izide kmalo po novem letu. Potem se je vršila volitev novega odbora. Za predsednika je vnovič izvoljen po vsikliku J. Sturm; odbornikom pa J. Klinc, J. Mechora, Dr. Fr. Prevec, Fr. Roginā, Fr. Rosina, Fr. Sakser, O. Skale ter A. Virant.

(Umrli) je v Ljubljani bivši državni pravdnik Persé, ki je bil v l. 1869 in 1870 v Novem Mestu v enaki službi.

(Slovensko gledališče.) Dné 22. decembra predstavljala se je v Citalnici lepa igra „Deborah“. Znana je sicer ta igra našim mestjanom uže od minolega leta, vendar smo jo z neko tesnobo pričakovali ter se bali, da ne utegne povsem dobro izpasti. A temu ni bilo tako; vsi presenečeni smo bili ta večer zapuščajoč radostnega srca, dobro napolnjene prostore „Narodnega doma“. Več so naši diletantje storili nego smo pričakovali, želi so zato tudi obilo priznavanja in se je le glasilo — izvrstno! — O igri sami nam ni tu mogoče govoriti, pač pa smemo priporočati vsakomu, kedor jo še ni videl, naj si jo ogleda v nedeljo dné 12. januarja, ker se bode na občo željo ponavljala; čisti dohodek namenjen je društvu slovenskih visokošolcev na Dunaji. — Uloge so bile srečno razdeljene, med katerimi zasluzi prvo mesto Deborah, gospodč. Pajničeva, katera je v jako težavni nalogi pokazala pravi talent ter najtežje prizore nepretirano, lahko in izvrstno pogodila; zvesto so jej na strani stali: Lovre, znani dobri igralec g. Jenič; njegov sin Jožef, g. dr. Prevec, o katerem zadnjem si smé naša čitalnica čestitati za pridobitev nove dobre moči; Anico je prav dobro dovršila gospodč. Seidelnova, ter izražamo željo jo še večkrat videti na našem odru; Učitelja je prav dobro igral g. Soklič. Tudi vse ostale manjše naloge kakor: župnika, Abrahama, Rubna, Judinje, Krčmarice, Jakoba, so pripomogle na srečen ter jako dober izid težavne in vedno lepe igre. Dopale so nam lepe obleke in vsa prizorišča, dá, na nobeno malenkost se ni pozabilo. —r.

(Za dolenjsko železnico) se je v zadnjem času potegoval na merodajnih mestih na Dunaji deželni odbornik, g. cesarski svetnik Murnik, ki se je bil v ta namen podal v avstrijsko prestolnico.

(Dr. Šegula), advokat, naselil se je v našem mestu ter pričel svoje delovanje.

(V Novem mestu) se je minolo leto rodilo 40 živih otrok in sicer 24 dečkov in 16 deklic; mrtva dva, en deček in ena deklica. Umrlo jih je 44 in sicer 15 moškega in 29 ženskega spola. Poročenih je bilo 10 parov. — Leta 1888 se je rodilo 35 otrok, toraj letos več 5; umrlo je 1888 56 osob, letos 11 manj; poročenih pa je bilo 1888 leta 8 parov.

(Bralno društvo v Krškem) bode v nedeljo pred sv. tremi kralji priredilo lepo besedo s petjem in godbo, pri kateri bode sodelovala vojaška godba.

(Bralno društvo v Krškem) ima občni zbor na dan sv. treh kraljev.

(Rusko laneno seme) bode kmetijska družba tudi letos naročila za tiste, ki se pri njej oglasijo. Stari mernik bode stal blizo 3 gld. 20 kr.

(Državni proračun) predočuje nam za leto 1890 za našo deželo te-le važne številke: 60.000 gld. za uravnavo Save, 34.000 gld. za preložitev ceste med Novim Mestom in Zagrebom, 16.000 gld. za preložitev ceste čez Gorjance in 3000 gld. za drugo spodnjo gimnazijo v Ljubljani, katera se ima pričeti z šolskim letom 1890/91.

(Mestna hranilnica ljubljanska.) Kako blagodejno deluje mestna hranilnica ljubljanska, priča nam najbolje to, da je do zdaj, ko mestna hranilnica obstoji še-le dobra dva meseca, vložilo 663 strank 243.289 gld. 25 kr. Ta svota govori najbolj jasno za to, da ima naš narod v mestno hranilnico popolno zaupanje. In prav je, da se denar našega ljudstva steka v domač zavod. Mestna hranilnica je podjetje mesta Ljubljane, katero je za vloge in njih obrestovanje poleg splošnega poročstva prevzelo posebno poročstvo ter v ta namen deponovalo znesek 20.000 gld. v državnih zadolžnicah. Kakor pa mestna hranilnica na jedni strani obrestuje vlagateljem kapitalije, in sicer koj prvi dan po vložnem dnevu, in daje obresti vse do plačilnega dne, da kapital nese obresti vsak dan, tako tudi daje posojila na zemljišča, ter pomaga delavnemu kmetovalcu za majhne obresti (4½%) na noge. Kar posebno ugaja zemljiškim posestnikom, je to, da poleg nizkih obresti plačujejo amortizacijsko kvoto 1 gld., tako da se vse posojilo izplača v 50 letih. V današnjih trdih časih je ta način plačevanja dolga pravi blagoslov za vsakega dolžnika, kajti znižuje se mu vsako leto kapital, kakor tudi skupna svota obresti. Častiti bralec razvidi iz tega že sam, kako prak-

tično je vrejena mestna hranilnica ljubljanska in koliko koristi prinaša našemu narodu.

(Nesreča.) V Mokricah v občini Vel. Dolina v gradu gospe baroninje Gagern, roj. grofinje Turjaške imel je hlapec Jurij Feismit nesrečo, da so mu pri napravljanji krme na reznici prsti desne roke med valčike prišli. Težko poškodovani je bil še le oprosteno, ko so dele stroja razbili; mučili so se skoro celo uro pri tem delu. Baroninja poslala je brzo v Jesenice na Savi po zdravnika, kateri je ob enem občinski predstojnik, da bi ponesrečenemu hitro pomagal in mu roko povezal, da bi ga potem v bolnico v Brežice prepeljali. Ali kaj se zgodi? Zdravnik ni hotel ustreči prošnji, ter je kočijažu, ki je s kočijo ponj prišel, naročil, da naj le gospej baronovki pové, da tje ne gré, ker za-sé po zdravnike na Štajersko v Brežice in Videm pošiljajo. Na ta način se je dogodilo, da je ubogi poškodovanec, dasi je zdravniška pomoč tako blizo, še le čez pol drugo uro prepeljan v bolnico v Brežice, kjer so mu roko pravilno obvezali. — To dogodnico smo povzeli iz graške „Tagespošte“; za istinitost pa nam je porok zanesljiva oseba.

(Temeljni nauk o knjigi.) Nuje se knjiga, katera izide v kratkem in bode dobiti pri založniku J. Kraju v Novem mestu. Spisal je to knjigo dr. Tom. Romih, učitelj na meščanski šoli na Krškem. Za danes naj bode le toliko povedano, da je ta knjiga prva na tem polju v našem jeziku ter bode marsikomn dobro došla. Vsa knjiga obsega 100 strani, na katerih je dokaj praktičnih primer.

(Vabilo na naročevanje) leposlovnega in znanstvenega lista „Dom in Svet“ a. Vsestransko se je izrekla sodba, da je list od začetka do sedaj dobro napredoval. Napredovati hoče in nadalje. Prvič po obsegu: leta 1890 bode izhajal vsak mesec na dveh polah sedanje velikosti, dočim mu ostane cena ista: 2 gl. na leto, 1 gld. za pol leta. Tako je „Dom in Svet“ najcenejši leposlovni list v primeri s sedanji in prejšnji slovenski listi. — Drugič po vsebini: prinašal bode pesmi, povesti, opise, životopise (posebno Slovencev, n. pr. rajnega Jos. Ogrinca), razprave (modroslovne, prirodopisne, zgodovinske, jezikoslovne in estetične), zbiral bode in v malih šopkih podajal znamenite znanstvene in umetnostne pridobitve, priobčeval bode narodno blago, posebno pa bode podajal natančen kritični pregled slovenskega in hrvaškega slovstva, pa tudi češkega in drugih slovanskih in neslovanskih slovstev. List se je dosedaj trudil, da je čitateljem natančno poročal o slovstvu; tako bode deloval še dalje in ob koncu leta podal abecedno kazalo slovstvene tvarine, da bode v listu nekaka nepretrgana zgodovina jugoslovanskega slovstva. Podajal bode list tudi praktičen, a lahko pisan pouk v leposlovju. — Tretjič po zunanji obliki: tiskarna bode z novimi črkami in z lepo uredbo dajala listu prijazno lice. — Precej rokopisov ima urednik v rokah, in obljubili so mu pisatelji svojo pomoč — poleg starih tudi novi. Dosedaj je list izpolnjeval, kar je obetal. Namen listu je: delati za ideje resnice, le pote in krščanske npravnosti. Npravno slabega blaga ne morem ponujati čita-

teljem: čemu bi mi za to še plačevali, saj je hudobije še zastoj preveč! — Vabim torej in prosim pisatelje slovenske, naj pomagajo izvrševati namem listov. Vse rodoljube pa — ki želé po tej poti napredovati v spoznavanju resnice, lepote in kreposti, ki želé poštene zabave, — vabim vlijudno na naročevanje. Le ako bode podpiralo list mnogo naročnikov, mogoče bode izdajatelj z nizko naročnino ogniti se gmotni škodi. Stariši — za svoje družine, dijaki, knjižnice, zavodi: naročite si list, ki je rad skromen in pohleven, da bi le mnogo koristil! Bog in prosveta! Naprej zastava Slave!

Dr. Fr. Lampe.

(Srbske narodne pesni) o boju na Kosovem. Iz zapuščine Ivana Mohorčiča. Izšle so nedavno v Ljubljani. Založnik jim je Drag. Hribar.

Razne vesti.

* (Duhovni redovi.) V Milanu izhajajoči cerkveni list naznanja o frančiškanskem, benediktinskem in dominikanskem redu tako-le: V teku 650 let je imel frančiškanski red iz svoje srede 247 svetnikov ali zveličanih, 1000 mučeničkov, 10 papežev in kardinalov 4000 škofov; benediktinski red je dal 43 papežev, 200 kardinalov, 258 patriarhov in 40 000 škofov. V ta red je pristopilo, ko so se vladarstvu odpovedali, 25 cesarjev, 10 kraljev in kraljic — Dominikanski red je imel 4 papeže, 10 kardinalov in 2600 škofov. Benedikta XIII., dalje nad 80 kardinalov in 2600 škofov.

* (Koliko je Melhior Farkaš dobil v loteriji?) Iz sodnijskih aktov je razvidno, da je Melhior Farkaš leta 1863 prvikrat poskusil svojo srečo in dobil v loteriji 24 000 gld. Potem se mu do 1875. leta ni več posrečilo opehariti loterijo, a tega leta je pa dobil dvakrat, prvikrat 33 000 gld., drugikrat 16 000 gld. L. 1883. je dobil 20 000 gld. Leta 1887. je dobil štirikrat: 20 000, 19 000, 15 000 in 16 000 gld., letos pa prvikrat 12 000, drugikrat pa 480 000 gld. Vkupe je toraj dobil v loteriji 655 000 gld. O tem goljufivem dejanji, o katerem smo že lani enkrat poročali, vršé se še vedno preiskave. Mislim, da pride kmalu do glavne obravnave in do — obsodbe.

* (Bêda v Galiciji.) Znano je uže našim čitateljem, da vlada v Galiciji velika bêda, vsled jako slabe letine, a da so ubogi prebivalci te dežele tako stiskani, kakor poročajo vladna poročila vendar si ne bo misliti Pridelali razven krompirja niso tam kmetovalci skoro nič; krme za živino pa nimajo prav nič in ravno goveja živina kakor konji jako poginjajo vsled lakote ter na tisoče in tisoče krav in konj pobijajo ali pa pod nič prodajajo, da ne vzamejo konca lakote. Konji so se prodajali po 2 gld., 1 gld. pa tudi ceneje, kolikor je ravno koža vredna; na stotine trupel konj leži po polji nezakopanih in veliko živih konj bega sem in tja, ki so jih gospodarji izpustili nemogoče jih prekrmiti ter naposled konce vzamejo. Vlada si prizadeva na vse mogoče načine pomagati tem ubožcem, bodisi z denarji in drugimi koristnimi naredbami. Povedati nam je tudi, da je tamošnje prebivalstvo večinoma v pesteh brezsrčnih judov, in katere narode imajo judje v pesteh, da tam ni blagostanja in toliko bolj občutljiva je potem ta bêda.

* (Na Ruskem) se je nabralo po cerkvah za lakoto trpeče Črnogorce nad 100 000 rubljev, od teh v sami Moskvi 18 974 rubljev. Vsa svota razdelila se bode Črnogorcem v Srbiji naseljenih ter onim doma v enake dele.

* (Gledišče pogorelo) je minoli mesec v Budapešti na Ogerskem. To gledališče je bilo edino nemško v tem mestu, pri katerem je tudi nad 200 ljudi ob vsakdanji kruh; požar je nastal po dnevi; ljudi, razven dveh ognjegascév, katera sta pri gasenji bila poškodovana ni ponesrečilo.

* (Papirni vek.) Današnji vek se imenuje tudi papirni vek in to radi tega, ker se toliko časov tiska in tudi radi tega, kar se iz papirja raznovrstnostvari izdeluje. Dandanes izhaja na Nemškem 5500 časopisov, med temi 800 vsak dan, na Angleškem 3000 z 809 dnevnik, na Francoskem 2819 z 700 dnevnik, v Italiji 1400 z 170 dnevnik, v Avstriji 1200 z 120 dnevnik, na Španskem 850, Ruskem 800, v Švici 450. Vseh v Evropi shajajočih časopisov je 20 000, v Aziji 3000, v Afriki 200. Zedinjene ameriške države imajo 12 500, Kanada in Avstralija pa 700.

Smešnica.

(V uradu.) Uradnik vpraša ženo: „Kako se pišete?“ „Ne vem, kako bi prav bilo“, odgovori žena. „menda se pišem ‚Kokoš‘, ker se moj mož piše za ‚Petelina‘!“

(Tudi odgovor!) Mlado dekle, osemnajst let staro, bilo je pri poslednji skušnji vprašano, kaj da misli, da ji bo v prihodnje najbolj potrebno. „Zakon“, odgovori dekle in malo zarudi.

(Postrežljiv sluga.) Neki gospod dá svojemu slugu petico in mu velí prinesi mi „viržinko“ (smodko), dodá mu zraven pa še eno petico, naj si sam tudi eno cigaro kupi. Kmalo se vrne sluga nazaj sluga z viržinko v ustih ter položi eno petico pred gospoda na mizo rekoč: „V tobakarnici so samo še eno viržinko imeli in to zadnjo sem si jaz kupil, toraj vam prinesem denar nazaj.“ —

(Razumnost.) Neki gospod nkaže svojemu strežaji, naj gre v stransko sobo in pogleda, ali zrakomer (barometer) ni padel. Strežaj gre v stransko sobo, pa se kmalu vrne ter pravi: „Ne, gospod, tlakomer ni padel, ampak še trdno na žebli visi!“

(Uljudno) Naročnik našega lista poroča nam to-le dogodbo: Mimo mlina gredé proti Mokronogu, vprašam na vratih sedečega mlinarja: „Koliko računate od todi do Mokronoga?“ Mlinar pa mi odgovori: „Vidim, da ste mi prijatelj, še trideset ure in vam povem brez plače!“

Listnica uredništva.

Gosp. J. Z. na V. P. Znabiti nasneje, saj ne bo zastarelo.

Sejmovi na Dolenjskem:

V januarju: 2. v Radohovi vasi; 7. v Metliki; 13. v Novem Mestu in na Vidmu (poleg Krke); 17. v Cerkljah; 21. v Novem Mestu; 27. v Vinici.

Žitna cena v Novem Mestu 30. decembra 1889.

Domače pšenice mernik 2 gld. 20 kr., Debelače (koruze) 1 gld., 40 kr., Soršice 1 gld. 70 kr., Rži 1 gld. 50 kr., Ječmena 1 gld. 60 kr., Ajde 1 gld. 10 kr., Ovsja 90 kr., Krompirja 1 gld. — kr.

Loterijske srečke.

Gradec	21. decembra	75	19	36	42	47
Trst	28. decembra	57	72	5	9	87

Franc Ceglar bolni mixer iz Regerče vasi, se serčno zahvaljuje svojim dobrotnikom ter voči srečno novo leto!

Zahvala.

Vsim prijateljem in znancem, ki so se nam o priliki bolezni in smrti našega iskreno ljubljenega očeta

Janeza Škedeljna,

posestnika iz Vrha, Šmihelske fars

tako ljubeznjive in prijazne skazali, se tem potom srčno zahvaljujemo.

[5]

Zalujoči zaostali.

Št. 1109

Oznanilo.

Zaradi oddaje šolskega poslopja v Črešnjevcu, sodnijski okraj metliški, vršila se bode zmanjševalna licitacija

dne 28. januarja 1890 ob 10. uri zjutraj v Črešnjevcu

Vse delo z vodnjakom vred je cenjeno na 6139 gold. in se bode skupaj le enemu samezn rodovetniku oddalo. Kdor hoče licitirati more vložiti vadij 600 gld.

Licitacijske pogoje, preračune in stavbene načrte zamore si vsakdo ogledati pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju dne 24. dec. 1889.

Prijatelji!

Ker Vas je preveč, da bi se mogel ob mojem odhodu od Vas osobno posloviti, zakličem tem potom serčno

Na zdravje!

Franc Reyer,
respicijent.

[4]

Službo hlapca,

kteri bi pa ne imel s konji opraviti, išče 37 let star, zanesljiv in trezen človek, samskega stanu ter doslužen vojak. — Pisane porudbe prosim na pošto v Novomestu z črkama A. B. Restante, potem sam pridem v dotično hišo. [2]

Hiša na prodaj.

V Gotni vasi pri Novem mestu se prodaja hiša št. 37. z vsem drugim hišnim orodjem. Ravno tam prodaja se tudi krompir. — Več pove

[8—1]

Marija Andolšek.

NOVA PESMARICA

Zbirka najbolj znanih slovenskih, hrvatskih, srbskih, bolgarskih, čeških, poljskih in ruskih pesnij.

Sestavil
Ivan Železnikar.

Založil
Dragotin Hribar.

Cena: Mehko vezani 80 kr., s pošto 10 kr. več. Elegančno vezani 1 gld. 20 kr., s pošto 1 gld. 30 kr. Dobiva se v „Narodni tiskarni“ v Ljubljani. — Naroča se pa lahko tudi v vsaki bukvarni. [168—4]

• Vrtnar •

se išče za hišo v mestu št 157. Več se izve ravno tam. [6]

ALOJZIJ RAJEC,

urar v Rudolfovem

naznanja p. n. občinstvu, da ima v svoji zalogi vsakovrstne, natančno regulirane sreberne žepne ure, stenske ure in ameriške budilnice, kakor tudi zlate in sreberne uhane, prstane, zlate murčke in sreberne verižice.

Popravila ur, prstanov, uhanov (murčkov) dobro in natančno po jako nizki ceni izgotovljam. Za dobro in natančno delo garantiram. [170—2]

Hrastove dila sube in različne velikosti ima na prodaj **Janez Dular** iz Cegelnice poleg Novogamesta. [182—2]

Visočica pratika

slovenska in nemška, je izšla v tiskarni J. Krajca v Novem mestu. — Cena 25 krajcarjev.

— Ravno tam dobliva se tudi mala in velika pratika.

JAKOB MIKOLIČ,

vojaški in civilni krojaški mojster, zaloga storjenih oblek v RUDOLFOVEM,

[1—1]

se priporoča

vsem tukajšnjim p. n. gg. e. in kr. uradnikom, kakor tudi vsem p. n. gg. e. in kr. uradnikom dolenskih mest in trgov, za izvršilo uniform in spleh v njegovo stroko spadajočih del. Zgoraj podpisani ima svo pripravo (Musterzeichnungen) ter je popolnoma zmožen tega dela, ker je bil del časa svojega vojaškega stanu pri vojaškemu krojaškemu mojstru g. Plahotni na Dunaji kot pomočnik.

Tudi priporoča sl. občinstvu svojo zalogo storjenih oblek ter naznanja, da ima zmiraj raznovrstna suknja ali lepe štofe za obleke na prodaj. Vse k uradniškim uniformam spadajoče stvari, ako jih nima v zalogi, preskrbi takoj in natančno.

Narečila se sprejemajo po meri ter natančno po predpisih zgotovljajo. Popravila se najhitreje ter najceneje izvršujejo in se za izvršno delo garantira.

Plačuje se po dogovoru na obroke.